

Paminėtos Vietinės rinktinės įkūrėjo 120-osios gimimo metinės

Vasario 2-ąją Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejuje, buvo paminėtos Vietinės rinktinės įkūrėjo, Vyčio Kryžiaus ordino kavalieriaus brg. gen. Povilo Plechavičiaus 120-osios gimimo metinės.

Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčioje buvo auksinės muziejaus Šv. Mišios už brg. gen. Povilą Plechavičių. Vėliau Vytauto Didžiojo karo muziejuje įvyko iškilmingas brg. gen. Povilo Plechavičiaus 120-ujų gimimo metinių minėjimas.

Vytauto Didžiojo karo muziejaus Naujausiųjų laikų karybos istorijos skyriaus muziejininkas Antanas Jančiūnas perskaityė pranešimą „Brigados generolas Povilas Plechavičius“, prisiminimais dalijosi Povilo Plechavičiaus dukterę Alina Plechavičiutė-Vaigel, 1944 m. įkurto Vietinės rinktinės kariai. Prie brg. gen. Povilo Plechavičiaus paminklo padėta gėlių.

Koncertavo Kauno būvusių tremtinių ir politinių kalinių choras „Ilgesys“ (vad. Bronė Paulavičienė). Veikė paroda „Vietinei rinktinei – 65“.

„Tremtinio“ inf.

Bendražygiai pagerbė Vietinės rinktinės įkūrėjo brg. gen. Povilo Plechavičiaus atminimą
Zenono Šiaučiulio nuotr.

Povilo Plechavičiaus dukterė Alina Plechavičiutė-Vaigel (dešinėje)

Kam (ne)gera gyventi Lietuvoje

Jau kuris laikas visos žiniasklaidos priemonės, didele dalis kultūros darbuotojų ir politikos marginalai skleidžia juodą žinią, kad Lietuvoje gyventi labai blogai. Kuo toliau, tuo blogiau. Kad visose srityse esame Europos autsaideriai. Kad dėl to kalta tik „kvaila“ valdžia ir niekas daugiau. Net pasauline krize del mūsų bėdų niekuo déta. Valdžia smaugia žmones žiauriais mokesčiais ir ubagiškai mažomis išmokomis pavargėliams. Tų pavargelių atrodo tiek daug, kad visai nėra kas pajegtū mokėti mokesčius į valstybės iždą. Pradedant finansų sektoriumi, visais verslininkais, šaumenais ir eiliniais kūrėjais – kultūros barų artojeliais, baigiant vargetomis, neigaliavaisiais ir šiaip pensininkais. Vieniems blogai, nes sumažejo pelnai, kiti mažiau gauna valstybės užsakymų ar

paramos. Dar kitiems – bedarbių šeimoms, auginančioms vaikus, ar minimalias pensijas gaunantiesiems – nejuokais badas žvelgia į akis. Visa tai dėl to, kad valstybės iždas tuščias. Tuščias, nes nėkas, nors ir galėtų, nenori mokėti mokesčių.

Iš tikrujų dar 2008 metais Lietuvoje užskurdo ribos gyveno apie 20 proc. žmonių. Europos Sajungos vidurkis – 16 proc. Atsižvelgiant į mūsų naujokystę, tas skirtumas nėra toks didelis, kad reikėtų kelti revoliuciją. Kita vertus, skurdo lygis yra ganėtinai santykiniis dydis. Jis priklauso nuo vidutinio darbo užmokesčio dydžio ir rodo ne tiek realų skurdą, kiek pajamų pasiskirstymo vienodumo laipsniu. Pakanka priminti, kad prieš krizę JAV skurdo lygis buvo apie 24 proc. Svarbesnis ir objektyvesnis skurdo pra-

našas yra bedarbystės šmėkla. Lietuvoje bedarbijų – 13 proc. Panašus bedarbystės lygis yra visose Baltijos valstybėse, Ispanijoje, Graikijoje, Italijoje. ES vidurkis – apie 8 proc., JAV – apie 10 proc. Šiuo požiūriu neesame beviltiški. Žinoma, bedarbystė yra skaudžiausia pasaulinės krizės pasekmė. Bet ir JAV, kurį verslą buvo įlieta trilijonas dolerių valstybės pinigų, nepavyksta greitai ją sumazinti. Ką čia bekalbėti apie Lietuvos galimybes.

Gangrena

Valdžios oponentai lieja krokodilo ašaras dėl mokyklų ir ligoninių tinklų pertvaros, aukštojo mokslo reformos, per mažai remiamo verslo. Visos šios sritys reikalauja milžiniškų lėšų, kurių valstybės ižde nėra.

(keliamas į 2 psl.)

Muziejus – vieta, kurioje eksponuojamos sukaupotos istorinės vertybės. Ne visi atokesnių vietų gyventojai gali jas pamatyti. Priekulės Laisvės kovų ir tremties istorijos muziejuje nuo 2006 m. buvo paruošta keliolika kilnojamųjų parodų. Vieną jų buvo trumpalaikės, kitos gyvuoja ir šiandien. Trumpalaikės buvo renčiamos mokyklose, bibliotekose, muziejuose. Pirmoji kilnojamoji paroda apie tremtį ir rezistenciją buvo surengta 2006 m. gruodį Gargždų kultūros namų foyė. Priekulės vidurinėje mokykloje 2007 m. buvo eksponuojamos trys trumpalaikės kilnojamosios parodos rezistencijos, Lietuvos Nepriklausomybės ir Sajū-

nio ir Lietuvos turistams. Pateikta medžiaga buvo bendresnio pobūdžio, tekstas parašytas lietuvių ir anglų kalbomis. Per šiuos du sezonus ją aplankė keli tūkstančiai užsienio turistų.

Kita paroda „Tremtinių ir rezistentų dokumentinė medžiaga, laiškai, kūryba“, kaip stacionari, buvo atidaryta Laisvės kovų ir tremties istorijos muziejuje 2007 m. birželį. Po metų ji iškeliavo į Švėkšnos muziejų. 2009 m. birželį pateko į Šilutės kraštotoyros muziejų, o gruodį atsidūrė Kintuose.

Paruošti parodą nėra taip lengva – reikia surinkti medžiagą, tinkamai ir itaigiai ją išdėstyti stenduose. Taip pat pasistengti, kad būtų vizualiai patraukli. Kilnoja-

Parodos „Tremtinių ir rezistentų dokumentinė medžiaga, laiškai, kūryba“ ekspozicija Priekulės muziejuje

džio temomis. Žemaičių Naumiestyje, Šilutės rajone, esančiame kraštotoyros muziejuje, pusmetį gyvavo paroda apie šio regiono gyventojų tremtį ir rezistenciją. Endriejavo bibliotekoje buvo surengta paroda apie šio krašto tremtį ir rezistenciją. Taip pat panaši paroda buvo Vėžaičių kultūros centre. Pastaroji, beje, buvo pastebėta Klaipėdos turizmo firmos „Meja“ vadovų. Jų bei muziejaus darbuotojų pastangomis 2008–2009 m. atnaujinta paroda apie tremtį ir rezistenciją buvo eksponuojama Vėžaičių kultūros centre. Ji buvo skirta užsie-

majai parodai ypač svarbu prasminges, lakoniškas tekstas, papildantis vaizdinę medžiagą ir pateikiamas taip, kad lankytojas galėtų pats suprasti tos epochos įvykius. Žinoma, muziejus kartu su paroda siunčia ir tekstus, plačiau paaškinančius parodos temą; muziejus atstovai, kiek įmanoma, dalyvauja parodos pristatyimuose.

Šios pasiteisinusios darbo formos, manau, neatsiskysisime, bet vystysime ir toliau, bendradarbiaudami su kitų regionų muziejais, kitzmis struktūromis.

Sabina VINCIŪNIENĖ

Kam (ne)gera gyventi Lietuvoje

(atkelta iš 1 psl.)

Be saiko skolintis taip pat pražūtinga. Mokiniai mažėja kasmet po 25 tūkst., bet uždaryti pustuščių mokyklų negalima. Lėšų mažoms ligoniems finansuoti nėra, bet retinti jų tinklą negalima. Aukštojo mokslo sistemą reformuoti negalima. Nors pinigų nėra, bet rinkti mokesčio už studijas negalima. Prieš mokesčių didinimą ar jų bazės išplėtimą, lengvatumą mažinimą ir privilegiuotų grupių naiškinimą stojama piestu. Ką tada daryti Vyriausybei? Opozicija ir politikos marginalai chorūšaukia: „Atsistatydinti“. Suprantama kodėl: tunelio gale jau pasirodė krizės pabaigos šviesa. Krizė pamažu atsitraukia, vadinas, šalį gali valdyti nors ir virėjós (pagal V. Leniną).

Kitas vertus, visos išvardintos reformatos sugalvotos ne dabar. Jas bandė vykdyti jau kelios vyriausybės, bet vis pritrūkdavo valios ar proto, ir užmesdavo. Tuo tarpu gangrena plėtėsi iki amputacijos pavojaus. Mokesčių mokėtojų pinigai buvo pilami į „kiaurus maišus“. Tik dabartinė Vyriausybė ryžosi tas skyles užsiūti ir taip nepopuliari. Smulkų ir vidutinių verslų žadėjo remti visi, ypač socdemai, bet nieko nedarė. Dabar turime, ką turime.

Vieni dergia, kiti ruošiasi „gelbėti“

Dergia Lietuvą, kas tik netingi. Ekstremistinės žydų organizacijos nesiliauja lietuvius vadinti žydšaudžiais, pamiršdami tūkstančius žydų gelbėtojų, rizikavusių savo gyvybe. Lenkų rinkimų akcija Lietuvą, savo tévynę, vadina lenkų mažumos smaugike. Ir nesvarbu, kad lenkų švietimo ir jų kultūros puoselėjimo sąlygos geriausios pasaulyje. Savi emigrantai – dezertyrai, teisindami savo nepilietyšką elgesį, kaltina visas valdžias tariau ju „talenty“ marinimu ir verslo suvaržymais. Spekuliantai ir šešėlio vertelgos skundžiasi didžiuliais mokesčiais, nors ju nemoka.

Prie pasaulinės krizės išvarginto tautos kūno ratus suka maitvanagiai – politikos marginalai ir „smugelnykai“. Labiausiai reiškiasi „gelbėtojas“ V.Uspaskichas, bandantis klijuoti Seime naują valdančiąją daugumą. Kviečia visas Seimo frakcijas, išskyrus TS-LKD. Turbūt krizė tikrai baigiasi, kad net politinių lavonai atgyja. Pavarais. A.Paulauskas vėl ruošiasi atjoti į Seimą ant pensininkų nugarų. Jis organizuoja Seimo paleidimo referendumą. „Nori dar kartą apgauti tuos, kurie nuolat nori apsigauti,“ – sako prof. B.Genzelis. Juk buvo jau ministru, Seimo pirmininku ir net l.e.p. preidentu. Ką nuveikė tautai? Niek. G.Vagnorius buria „krikščionių“ dešiniajają partiją su šaumenų sieja, kuri oponuojant kitiemis dešiniemis – konservatoriams ir krikščionims. Idomu, su kuo ta partija bendradarbiaus? Gal su kairiaisiais? Nors ir nežmoniškai, bet kitoniškai. K.Prunskienės nauja Liaudies partija „mylėsis“ su Kremliumi, kaip ir priidera kunigaikštinei. Tik ką iš tos „meilės“ laimės liaudis? Pančius? Visi „spirgučiai“ tikisi prisijaukinti K.Ci-

linsko Jungtinė demokratinė judėjimą (JDJ). Tik ar jo vieno pakaks visiems silpniesiems sustiprinti?

Kol Šakalaipėsas dėl nesumedžio to briedžio, už viską atsako dirbanti Vyriausybė, net už šaltą žiemą ir padidėjusius šildymo mokesčius. Ir, žinoma, TS-LKD partija. Nors ji nei Vyriausybėje, nei Seime negali priimti jokio sprendimo be koalicijos partnerių pritarimo. Už pritarimus dažniausia tenka atlyginti ne visada racionaliomis ir visai tautai reikalingomis nuolaidomis.

Geresnį gyvenimą turime sukurti patys

Atsivokoškime, ar viskas taip jau blogai, kad reikėtų galvotrukiai bėgti iš Lietuvos ar griebtis šakių? Statistika skelbia, kad praėjusiais metais gyventoju indėliai bankuose sudarė solidžią 18 mlrd. litų sumą. Ši suma per metus ne tik nesumažėjo, bet padidėjo 200 mln. litų. Aišku, tai ne vargetų, ne pensininkų pinigai, bet aimanuojančių, kad sumažėjo pelnai, verslininkų, kombinatorių, „smugelnykų“, kurie vengia mokėti mokesčius, kad ir vargšai nebūtų alkani.

Pagyros Lietuvai ateina iš Europos Sajungos institucijų, iš tarptautinių organizacijų. Tarptautinė žmogaus teisių gynimo organizacija „Freedom House“ šiemet paskelbė, kad per krizę ir kitas negandas Lietuva išsaugojo aukštą reitingą ir maksimaliai įvertino politinių teisių ir pilietinių laisvių užtikrinimą Lietuvoje. Skyrė jai aukščiausią balą. Tuo tarpu Rusija, Kazachstanas, Kirgizija nukrito į nelaisvų valstybių kategoriją. Tarptautinis žurnalas „International Living“, sukurės gyvenimo lygio indeksą, nagrinėjęs tokias kategorijas, kaip pragyvenimo išlaidos, kultūra ir laisvalakis, ekonomika, aplinka, sveikata, infrastruktūra, saugumas ir klimatas, pripažino Lietuvą esant tarp 25 pašaulio valstybių, kuriose geriausia gyventi, ir skyrė 22 vietą – geriausią iš visų Vidurio ir Rytų Europos valstybių. Žemiau liko ne tik Estija, Lenkija, Latvija, Graikija, bet ir Didžioji Britanija, Svedija. Lietuvos reitingus smukdė tik prastai išvystyta ekonomika ir infrastruktūra. Bet tai pataiso mi dalykai, ta kryptimi sparčiai eina. Pagaliau pradedame gaminti ne tik medinius padėklus, bet ir aukštų technologijų produktus.

Taigi ko trūksta lietuvičiams, taip sparčiai bégantiems iš Tėvynės į tą pačią Didžiąją Britaniją ar Ispaniją, kurios pagal bedarbystės ir infliacijos lygi yra netoli Lietuvos? Tik didesnių pinigų šiandien. Nors gyventi tenka šaltuose vagoneliuose, dirbtai tai, ko nenori dirbtu vietiniai, maitintis iš Lietuvos atsivežtais lažiniais, kęsti savų ir svetimų reketą, šantažą ir prievarą. Žodžiu, vergauti, tik už didelius pinigus. Mums neduoda, nustumia, mes išvažiuojame. Tai kovokite dėl vienos po saule čia, Lietuvoje, kaip kovoja te ten, emigracijoje. Kas gi sukurs mums visiems geresnį gyvenimą Tėvynėje, jei ne mes patys? Juk Tėvynė lemta turėti tik vieną.

Dr. Povilas JAKUČIONIS

Dėl A. Paulausko organizuojamo referendumo

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos valdybos pareiškimas

Vyriausioji rinkimų komisija sau siu 20 d. registravo Naujosios sajungos vado A.Paulausko sutelktą iniciatyvinę grupę rinkti piliečių parašus referendumui dėl Konstitucijos pataisos, kuri sudarytų dar vieną galimybę Prezidentui piliečių iniciatyva pirma laiko paleisti Seimą. Parašų rinkimo lapai iniciatyvinei grupei išduoti sausio 25 d. Per tris mėnesius – iki balandžio 25 d. turi būti surinkta 300 tūkst. piliečių parašų.

Referendumas yra privalomas. Kad jis būtų laikomas įvykiu siu, tame turi dalyvauti daugiau nei pusė visų rinkėjų, už siūlomas nuostatas turi balsuoti daugiau nei pusė visų atėjusių į referendumą, bet ne mažiau nei trečdalies rinkimų teisė turinčių piliečių.

Niekur Europoje nei pasaulyje nėra, kad parlamentą galėtų paleisti tau ta. Lietuvoje šiu „nesuavimų kurpių“ nuo 1991 m. niekam nepavyko įveikti. A.Paulauskas vis dėlto ryžosi bandyti. Jis senas politikos vilkas. Turėtų suprasti, kad sunkios ūkio krizės metu paleisti Seimą, keisti Vyriausy-

bę, vadinas, sukelti valstybėje suirutę, chaosą, yra labai pavojinga. Suirutė krizės įveikimą galėtų atidėti dar dvejimams metams. Nuo to dar labiau kenčės žmonės.

Bet A.Paulauskui ne tai svarbiausia. Jam svarbu ant kenčiančių nepatenkintų žmonių nugarą kuo greičiau vėl ijoti į Seimą. Ką žmonėms jis gali pasiūlyti? Juk jau buvo ministru, Seimo pirmininku, net l.e.p. preidentu, bet nieko gero neuveikė. Jo organizuojamo referendumo tikslas – atkreipti į save rinkėjų dėmesį, ir tiek.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajunga kvečia visus pasipriešinimo sovietų okupacijai dalyvius, buvusius politinius kalinius ir tremtinius, visus Lietuvos Respublikos piliečius parodyti pilietinį sąmoningu mą, nedalyvauti A.Paulausko referendumu parašų rinkimo talkoje ir boikotuoti referendumą, jei pavyktų ji surengti.

Mums rūpi visos tautos gerovė, o ne nevykėlių politikų revanšistinės ambicijos.

Pasiekta dalinė pergale prieš A.Klimaitį

Tuo metu, kai Seime vėl ilgiems mėnesiams įstrigo naujoji Liustracijos įstatymo, be kurio Liustracijos komisija negali normaliai dirbti, redakcija, disidentai, Nepriklausomybės Akto signatarai, Sausio 13-osios didvyrių artimieji (visi, kurie 2004 metų birželį pasiraše Lietuvos piliečių memorandumą „Dėl K.Prunskienės valstybinio nepatikimumo“) šventė dalinę pergale prieš A.Klimaitį, kuris, jų manymu, buvo KGB bendradarbis, slapyvardžiu „Kliugeris“.

Sausio 25 d. Vilniaus miesto 3-iaisis apylinkės teismas atmetė verslininko Algio Klimaičio civilinį ieškinį dėl garbės ir orumo įzeidimu, kuriame reikalavo paneigtiviešai paskelbtą teiginį, kad jis buvo KGB agentas. Nijolė Sadūnaitė iš teismo salės išejo per galinį iškėlus du pirštus, reiškančius pergale.

Sausio 26 d. „Lietuvos žinios“ taip apraše šį įvykį: „Išgirdusi teisėjos sprendimą N.Sadūnaitė sakė, jog tai stebuklas, nors tokio sprendimo reikėjo laukti beveiltiškai ilgai, o teismu maratonas priminė sovietmetį, kai ji keturis kartus buvo teisiamai ir negirdima. „Labai stiprus broliuko Klimaičio gynėjai, o aš plika, basa, bet vis tiek negaliu tylėti, kai yra netiesa, nes jei tyli, tai pats tamai melagi“, – kalbėjo sesuo Nijolė, prieš teismo posėdį juokavusi, kad galėtų ir nepriklausomos Lietuvos kalėjime už tiesą pasėdėti.

Liustracijos komisija buvo pripa-

žinusi A.Klimaičių slapta bendradarbiavus su sovietų saugumu ir turėjus Kliugero slapyvardį, bet 2006 ir 2007 metais teismų sprendimais šis nutarimas panaikintas. Pirmoji baudžiamoji byla dėl A. Klimaičio galimų ryšių su KGB iškelta 1992 metais. Tačiau vėliau prokurorai paskelbė, kad A.Klimaitis esą nežinojė sąmoningai bendradarbiaujant su KGB darbuotojais, o tik buvo išnaudojamas kaip informacijos šaltinis.

Ši kartą teismas nusprendė, kad laikraštyje „Lietuvos rytas“ paskelbta publikacija buvo nuomonė, besiremianti anksčiau paskelbtomis žinomis: „Paskelbta informacija laikytina nuomonė, kuri negali būti paneigta“.

Tačiau tikėtina, kad A.Klimaitis ir jo advokatas Aivaras Raišutis šią nutartį skys aukštesnės instancijos teismui. Mat tai ne vienintelis A.Klimaičio ieškinys. Jis bylinėjasi ir su Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajunga, išleidusia apie A.Klimaičių dokumentų rinkinių pavadinimų „Iš naujausios Lietuvos istorijos“. Vasario 10 d. kitame Lietuvos teisme A.Klimaitis vėl mėgins išsireikalauti būti reabilituotas, kaip nedirbęs (sąmoningai) su KGB, ir stengsis iš politinių kalinių ir tremtinų organizacijos prisiteisti krūvelę pinigų. Tiesa, sausio 25 d. Vilniaus miesto 3-iojo apylinkės teismo nutartis sumenkino A.Klimaičio šansas laimeti bylą prieš LPKTS, tačiau tai – tik dalinė pergale.

Ingrida VĖGELYTĖ

Privataus gyvenimo sasaja su viešuoju interesu

Okupanto represijas kentėjusių tautiečių išgyvenimai ir patirtis įvairiaus požiūriais domina ne tik istorikus, ne tik komunizmo nusikaltimų tyrėjus, ne tik paskirus rašytojus, kino filmų kūrėjus, bet ir sovietmečio nostalgijos dar neatsikračiusius bendrapiliečius. Atrodo, kad gavę užduotį ar užsakymą, tuo domisi ir buvusieji sovietų represinių struktūrų darbuotojai, o gal ir provokatoriai? Čekistų vadeivos, nepaisant jų oficialių pareigybų kaitos, teigia, kad nebuvu, nėra ir būti negali „buvusių kagėbių“. Kaip žinoma, Lietuvos Respublikoje buvo teisiškai sustabdyta KGB veikla, tačiau visas kagebynas *in corpore* su aptrupėjusių bildukynu pasiliuko ar tikslingai buvo paliktas atkurtoje Nepriklausomoje Lietuvoje. Naivu būtų manyti, kad visi „dzeržinskiečiai“ pasikeitė, kad laisvos Lietuvos sąlygomis mąsto ir veikia kitaip, jau nekalbant apie buvusių „teisėtų“ ryšių su „centru“ transformaciją.

Lietuvos ypatingojo archyvo bylos

Teko asmeniškai patirti ir iš vieno kito politinio kalnio išgirsti apie mėginimus išgauti žinių apie sovietams padarytus „nusikaltimus“, patirtus vargus, persekojimus. Sąžiningiems, pilietiškai nusiteikusiems tyrejams, pelniusiem pasitikėjimą, galima tik nuoširdžiai padėkoti už jų pastangas ir palinkėti tolimesnės sėkmės.

Tačiau pasitaiko tyrejų, gebančių prieiti prie Ypatingajame archyve saugomų KGB sukurptų bylų, pasidaryti išstraukų, formuluočių, tačiau negebantiems ar nedrįstantiems atvirai paaškinti, kokio tikslo siekiama kuriant, pavyzdžiu, filmo scenarijų ar renkant medžiagą apybraižai.

Dar sunkiau suvokti, kai vadina-mieji istorijos tyrejai pagrindiniu informacijos šaltiniu laiko tik KGB tardytojų sukurptą bylą ir tik pagal ją formuluoja klausimus, ignoruodami „Laisvės kovų archyvą“, nacionalinę teisę, atkurtos Lietuvos metais išleistus dokumentų rinkinius, memuarus, kitus informacijos šaltinius.

Reikalingas ir bylos subjekto sutikimas

Veikianti teisinė norma byloja, kad pašalinis asmuo, norėdamas susipažinti su KGB sukurpta konkretaus piliečio byla, turi pateikti prašymą leisti susipažinti su byla ar dokumentais, kuriuose yra asmens duomenų. Prašyme turi būti nurodytas duomenų naudojimo tikslas, o jei tai mokslinis tyrimas, tai ir tyrimo tema. Be to, be minėto leidimo prieiti prie bylos, reikia gauti ir bylos subjekto, tai yra tardyto, nuteisto, įkalinto žmogaus sutikimą, o jei jis miręs ar nužudytas, tai reikalingas jo artimųjų, pavyzdžiu, sutuoktinio, tėvų, vaikų, giminaičių sutikimas. Deja, šito nebuvo paisyta.

Zinoma, su nepatikimais tyrejais

geriausia iš viso neprasidesti, tačiau ką daryti, jei KGB sudaryta byla pašaliciui jau pateikta, o šis naudoja ją savo tikslams, bet ar visada doriems? Bet kuriuo atveju visiems patyrusiems okupanto represijas žinotina keletas nacionalinės teisės normų.

„Konstitucija yra videntas ir tiesiogiai taikomas aktas“

„Kiekvienas savo teises gali ginti remdamasis Konstitucija“ (6 str.).

„Žmogaus privatus gyvenimas neliečiamas. Asmens susirašinėjimas, pokalbiai telefonu, telegrafo pranešimai ar kitoks susižinojimas neliečiamas. Informacija apie privatų asmens gyvenimą gali būti renkama tik motyvuotu teismo sprendimu ir tik pagal įstatymą. Įstatymas ir teismas saugo, kad niekas nepatirytų savavalisko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeimyninį gyvenimą, kėsinimosi į jo garbę ir orumą,“ – byloja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 22 str. Laisvės kovotojo, sovietų politinio kalnio, tremtinio garbę ir orumą gina nacionalinė teisė.

Civilinio kodekso 2.23 str. 1 d. įtvirtintos nuostatos dėl asmens privataus gyvenimo apsaugos, o to paties straipsnio 3 d. rašoma, kad draudžiama rinkti informaciją apie privatų asmens gyvenimą pažeidžiant įstatymus, taip pat draudžiama skleisti surinktą informaciją apie privatų asmens gyvenimą, nebent atsižvelgiant į asmens einamas pareigas ar padėti visuomenėje, tokios informacijos skleidimas atitinka teisę ir pagrįsta visuomenės interesą tokią informaciją žinoti.

Žuvusieji ir mirusieji apsiginti negali

Iš archyvo paimtoje KGB byloje tyrejai randa žinių apie trylika Tauro apygardos Vytenio būrio kovotojų. Žuvusieji ir mirusieji. Šiandien tik vienos išlikęs gyvas.

Pagal „Asmens duomenų teisines apsaugos įstatymo“ (ADTAI) nuostatas, asmuo turi teisę susipažinti su apie jį surinkta informacija, išskyrus įstatymu numatytas išimtis. Nepasiabaigus ribojimo terminams, asmens duomenų rinkmenos gali būti prieinamos teismams, advokatams – prie asmens dokumentų ir privačios informacijos, susijusios su atstovavimu asmeniui teisme. Kitieims asmenims – tik gavus duomenų subjekto sutikimą. Duomenų subjektui mirus, su juo susijusia informacija rinkti ir skelbtai kitieims asmenims gali suatuoktinis, tėvai, vaikai.

Tačiau informacija renkama nieko neatsiklausus. Iš Anapilio protestų nesulauksime. Ką daryti vienam išlikusiam? Privataus gyvenimo ir viešojo intereso sasaja neatmetina, bet teisės normų derėtų laikitis. Visiems.

Edmundas SIMANAITIS

Buvome, esame, išlikime

Praėjo tūkstantis metų, kai pirmą kartą Europos istorijos puslapiuose buvo paminėtas Lietuvos vardas. Per tą laikotarpį patyrėme visko – nuopuolių ir pakilimų, bet svarbiausia – išlikome. Išlikome todėl, kad turėjome aukso raidėmis į Lietuvos istoriją įrašytus Karalių Mindaugą, kungiakščius Gediminą ir Vytautą, sukilėlių vadą Antaną Sierakauską, patriarchą Joną Basanavičių, vyskupą Vincentą Borisevičių, Prezidentą Joną Žemaitį-Vytautą, profesorių Vytautą Landsbergį ir laisvę mylinčius piliečius. Išlikome ir dėl to, kad senoliai ir močiutės skiepydami mums tėvynės meilę pasakodavo legendą apie Gedimino sapną, sekndo „Egle–žalčių karalienę“ ir kitas gražiausias lietuviškas pasakas. Myléjom tėvynę ir dėl to, kad dar carinės priespaudos metais ar nepriklasomoje Lietuvoje mokytojas mokiniams mokėjo pasakyti, kad Lietuva – pati gražiausia ir brangiausia šalis. Sulaukėme tūkstančio metų ir dėl to, kad ne tik valdovų, bet ir eilinių piliečių kartų kartos gyveno suvokdamos, jog politika, kuri, anot Vaclavo Havelo, ekonomiką, piogias rusiškas dujas ar benziną iškelia aukščiau už moralines ir žmogiškias vertėbes, yra ne tik amoralė, bet ir savžudis. Gyvenome suvokdamis, kad tautos egzistencijos pagrindas – valstybingumas, todėl šimtmeciais jį gynėme.

Tautinis orumas, pagarba savo istorijai, valstybei ir pilietinė visuomenė – būtinos sąlygos valstybingumui išsaugoti. Pamastymuose apie šių dienų Lietuvos valstybę yra daug, kas mums visems turėtu kelti nerimą. Kad būtų aišku ir vaizdžiau, pažvelkime į vieną kitą nūdienos negerovę iš šalies. Štai puikuojasi parduotuvėse „Tarybinė“ duona ir dešra: nei piliečius tai žemina, nei valdžiai užkliūva. Pabandykime išsivaizduoti, kad kokioje Rusijos parduotuvėje pasirodytų duona ar dešra, ant kurios puikuotųsi pavadinimas „Fašistinė“. Valdžios įsikišimo nereikėtų. Pirmas parduotuvėn jėjės kad ir nusigérės ruselis vitrinas išdaužytų, pardavėjų tuo pačiu dešros pavadinimu pavadinės prie sienos pastatytų. Gal tuomet ir Lietuvos švietimo ir kultūros ministrai pasimokyti, kaip reikia ginti tautinį ir valstybinį orumą. Kitas pavyzdys galėtų būti Lietuvos okupaciją tebešlovinančios sovietinės statulos sostinėje, ant Žaliojo tilto. Nors tiek, kad minėtų statulų nebegalejo matyti per šį tiltą į Tuskulėnų duobes vežami šimtai Lukiškėse nužydę Lietuvos laisvės

gynėjų. Jeigu tokis tiltas su panašiomis baidykliemis atsirastų Jeruzalėje, tai ten per tiltą žydo net su šautuvu nepervarytum, o jis pats ir savo asilo nedrįstų vesti. Tačiau Lietuvos valdininkai, kuriantys valstybės ideologijos ir kultūros strategiją, nusprenédé, kad minėtos statulos „prisidės“ prie pilietinio ir patriotinio ugdymo, todėl įrašė jas į saugotinų kultūrinų vertybų sąrašą. Kalbėdami apie pilietinės visuomenės sąmoningumą, negalime nepatebėti atvejo, kai Irake amerikiečiai ar Džihado kovotojai dėl provocacijos sušaudė Koraną, o į gatves išėjo tūkstančiai pasipiktinusiu studentų. Ar daug studentų išeitų į gatves, jeigu Lietuvoje kas sušaudytų Martyno Mažvydo „Katekizmą“? Kažin kiek tų pasipiktinusiu atsirastų, jei kas ir pačius Aušros Vartus Vilniuje nuverstų. Jokiui būdu negalima blogai kalbėti apie visą jaunimą, nes jaunų žmonių, yra ir patriotų. Bet net ir humanitarinius mokslus studijuojantiems studentams tokie žurnalai kaip „Cosmopolitan“ ar „Gyvenimo būdas“ yra svarbesni už minėtą M. Mažvydo „Katekizmą“.

Dar senovės graikai sakydavo, kad tautos, negerbianti savo istorijos, savo Laisvės gynėjų, kankinių, yra nieko vertos ir pasmerktos išnykti. Čia taip pat ne daug kuo galime didžiuotis. Jeigu jau prižiūrime ir bliziname Lietuvos miestuose reprezentacines vietas užimančias rusų karių kapines, tai turėtume pareikalauti, kad ir Rusijoje tokiu pat lygiu būtų suvertarkyti mūsų tremtinių ir politinių kalinių kapinės arba jų kaulai būtų sugrąžinti į tėvynę. Ne daug kas galėjo tikėti, kad ir dviečimtais laisvės metais sostinės Lukiskių aikštėje nedegs Amžinoji ugnis Nežinomam kariui. Sie ir nepaminėti negerumai verčia rimtai susimąstyti dėl Lietuvos ateities. Norėdami sulaukti antro tūkstantmečio privalome atsigréžti į praeitį, pasisemti iš jos patirties, susigržinti tautinį orumą. Ne visi dar gyvename apsiribodami vien tik buitinį poreikių tenkinimui. Niūriausios okupacijos metais nepradarusieji istorinės atminties, mintimis ir darbais įsiliejusieji į Amžinybę, suvokiame, kad Lietuvos valstybę neatsirado mūsų giminės dienai įnesibaigs mūsų mirties valandą. Tikėkime, kad visų tėvynę mylėjusių, negrijusių iš tremties, partizanų ar Sausio 13-ajų žuvusių kraujas prikels Lietuvą naujam gyvenimui ir mūsų ainiai švēs Lietuvos valstybės ne vieną tūkstantį gimtadienį.

Stanislovas BURBA

Pasipriešinimo okupaciniam režimams dalyvių ir nuo okupacijų nukentėjusių asmenų teisėių ir reikalų komisijos 2010 metais planuojamų renginių sąrašas:

Data	Renginys	Vieta	Dalyvių skaičius
Vasarį 22 d. - kovo 8 d.	Partizano Antano Kraujelio žūties metinių paminėjimas ir parodos atidarymas	I rūmų foje ir Seimo galerija	150
Kovo 25 d.	Konferencija „Teisinguo vykdymas ir bylu vilkinimas: priežastys ir pasekmės“	Konferencijų salė	400
Birželio 4 d.	Taišeto politinių kalinių konferencija ir šiai progai skirtos parodos atidarymas	Konstitucijos salė ir Seimo galerija	150
Birželio 7-14 d.	Paroda, skirta L. Baliukevičiaus-Džuko 85-osioms metinėms	Seimo galerija	150
Rugsėjo 14 d.	Tarpautinio antikomunistinio kongreso ir visuomeninio tribunolo 10-mečio paminėjimas	Konferencijų salė	400
Rugsėjo 20-27 d.	Paroda, skirta Tauro apygardos vadų Aleksandro Grybino-Fausto ir Viktoro Vitkausko-Saidoko 90-osioms gimimo metinėms	Seimo galerija	150
Spalio 15 d.	Konferencija „Mokslo pažanga ir kūrėjai“	Konstitucijos salė	120
Lapkričio 15-22 d.	Partizanų poetams skirta paroda	Seimo galerija	70
Gruodžio 10 d.	Zmogaus teisų dienos paminėjimas	Konstitucijos salė	120

Norintieji dalyvauti prašome registruotis pas komisijos patarėją Danguole Stoneytė tel. (8 5) 239 6561, el. paštu daston@lr.lt

Trečioji Šiaurės Lietuvos laisvės armijos apygarda

Panėvėžio krašto ginkluotojo pasipriešinimo pradžioje, formuojantis stambesniems partizanų junginiams, didelės reikšmės turėjo 3-ioji Šiaurės Lietuvos laisvės armijos (LLA) apygarda. Ją įkūrė nacistinės Vokietijos diuersinėse mokyklose paruošti partizanai. Desantininkų veikla buvo ypač pastebima Panėvėžio apskrityje, nes čia 1944–1945 m. buvo didžiausia desanto grupių koncentracija. Dalis 1944 m. su Vokietijos kariuomene besitrukiančių vyrų pateko į diuersantų mokyklas. Ten jie buvo ruošiami partizaniniam karui Raudonosios armijos užimtose teritorijose. Diversinėse mokyklose buvo mokoma netik sprogdinti prieš teritorijoje esančius tiltus, ginklų sandėlius, gadinti inžinerinę įrangą, statyti bunkerius, bet ir steigti partizanų būrius bei jiems vadovauti. Mokyklose dėstė lietuvių ir vokiečių karininkai, taip pat buvę raudonarmiečiai, tarnaujantys gen. Vlasovo armijoje. Bagine diuersantų mokyklos, būsimieji kovotojai lėktuvais buvo permetami į priešo užnugari.

1944 m. lapkričio 18 d. viena diversinė grupė buvo nuleista į Panėvėžio apylinkes ties Istricos ir Utos kaimais. Grupėje, kuriai vadovavo Antanas Šilas-Kovas, buvo 12 žmonių. Pagal kai kuriuos duomenis, šioje grupėje buvo

ir Steponas Girdžiūnas-Gegužis, būsimasis 3 Šiaurės LLA apygardos vadas.

1944 m. gruodžio 22 d. nuleista Vlado Juozoko-Petraičio grupė. 1945 m. sausio 21 d. nuleistos 5 nedidelės grupės į Smilgių, Subačiaus, Seduvos, Šimonų apylinkes. Šiu grupių vadu buvo Antanas Gogelis. I Smilgių apylinkes išmesta 6 žmonių grupė, vadovaujama Vlado Želnio. Diversinių grupių nariai buvo ginkluoti automatais, rankiniais kulkosvaidžiais, šautuvaus, pistoletais, turėjo radijo siūstuvus, medikamentų ir pinigų. Stasys Kirudulis ir Vladas Želnys buvo suimiți 1945 m. vasario 15 d. Ypač didelė tragedija ištiko A. Gogeli, nusileidimo dieną patekusį į nelaisvę. Susišaudymo metu vienas raudonarmietis žuvo ir kelis buvo sužeisti. Sovietų teismas A. Gogeli nuteisė mirties bausme, kurii įvykdyta 1945 m. birželį. A. Gogelis buvo baigęs Panėvėžio vyrų gimnaziją, vėliau studijavo Kauno Vytauto Didžiojo universitete.

3 Šiaurės LLA apygardos vadu tapo S. Girdžiūnas-Gegužis, kilęs iš Pušaloto valsčiaus. Jo pavaduotoju paskirtas Vladas Juozokas-Petraitis, Propagandos skyriaus viršininku tapo J. Vasiliūnas-Rugys, štabo nariu – Stasys Dirse-Prabaščius. Tu pačių metų gegužės 2 d. į štabą įtrauktas Adolfas Bagdonas.

nas-Beržas, vadovavęs 150 partizanų būriui.

Apygarda veikė Gelažių, Pušaloto, Panėvėžio, Karsakiškio apylinkėse. 1944 m. policijos vachmistras Juozas Somka sutelkė vyrus Piniavos valsčiuje. 1945 m. vasarą apygardoje buvo apie 500 kovotojų. Aktyviausi šioje apygardoje buvo šie partizanų būriai:

Antanas Šilas-Kovas, vienas iš 3 Šiaurės LLA apygardos partizanų būrių vadų.

Nuotrauka iš L. Balčiūno asmeninės kolekcijos

Adolfo Bagdono-Beržo, Alfonso Blėkos-Patrimo, Broniaus Giedriko-Švelnio, Jono Gėgžnos-Vachmistro. S. Girdžiūno vadovaujamas štabas neturėjo pastovios buveinės, daugiausiai laikėsi Piniavos,

Raguvo miškuose.

Sios apygardos kovotojai dalyvavo 1945 m. kovo 27 d. vykusiose garsiausiose Panėvėžio krašte Ažagų-Eimuliškio kautynėse. Tai vienos žymiausių kautynių Lietuvos partizaninio karo istorijoje. Čia kovėsi partizanų grupės iš Biržų, Panėvėžio ir Šiaulių apskričių. Iš viso buvo keli

vizijos 261 pulkas juos užklupo netikėtai. Kautynės prasidėjo anksti ryte. Priešas turėjo didelę gyvosios jėgos ir ginkluotės persvarą. Kautynių dalyvis F. Miknevicius pasakojo, kad buvo naudojamos tanketės, net skraidė lėktuvai. Kautynės truko dvi dienas. Dalis partizanų sugebėjo pasitraukti į Radviliškio miškus. Sovietų saugumo ataskaitose pranešama, kad žuvo 121, suimiți – 18 partizanų. Iš kovotojų paimiti 7 kulkosvaidžiai, 30 šautuvų, 5 automatai, sunaikinti 4 bunkeriai ir 3 palapinės. Tikriausiai partizanų žuvo žymiai mažiau, apytikriai 76–80 vyrų. Iš jų 58 buvo palaidoti Dragonių kaimo kapinėse, kitie – Jakubonių ir Spirakių kaimų kapinėse. Žuvo ir vienaspertinės vadės Bronius Giedrikas-Švelnys.

Šios apygardos partizanai aktyviai vykdė propagandą, kad vyrai neitų į sovietinę armiją. Daug netekėjų apygardos partizanai patyrė 1945 m. birželio pabaigoje–liepos pradžioje. Buvo suimiți A. Birbilas, A. Sabaliauskas ir keletas kitų partizanų. Tiesa, vyko ir jėgų telkiemas – rugpjūčio mėnesį į 3 Šiaurės LLA apygardos sudėtį išsijungė Žalioji rinktinė, vadovaujama Izidoriaus Puocičiaus-Radvilos.

(keliamas į 5 psl.)

Antrasis 3 Šiaurės LLA apygardos vadas Vladas Juozokas-Petraitis. 1944 m.

Nuotrauka iš straipsnio autorių archyvo

šimtai vyrų, ginkluotų automatais, šautuvaus, kulkosvaidžiais. Jų gretose kovojo 10 diversines mokyklas baigusių patyrusiu partizanų. Prieš partizanus mestas generolo P. Petrovo 4 NKVD šaulių di-

Dėl dviejų procentų gyventojų pajamų mokesčio paramos

Rekomenduojame, kad gyventojai, pildydami prašymus pversti iki 2 procentų pajamų mokesčio sumos Lietuvos vienetams, pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą turintiems teisę gauti paramą (forma FR0512), ir norėdami skirti paramą filialui, 10 laukelyje turėtų nurodyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos kodą (kodas 300032645), o 15 laukelyje įrašyti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos filialo* atskaitomosios sąskaitos numerį (FR0512 formos pildymo taisyklės). Atlirkus skaičiavimą pagal pateiktus prašymus paskaičiuota suma bus pversta į pagrindinės įmonės sąskaitą, tačiau kreipiantis į VMI galima bus išrašyti pažymą apie sumų pervedimą pagal prašymuose nurodytas sąskaitas.

* - kiekvienas, norintis paremti, 15 laukelyje įrašo savo filialo atskaitomosios sąskaitos numerį, kurį galimas užnoti tik savo filialo būstinėje.

PRAŠYMAS PERVESTI IKI 2 PROCENTŲ PAJAMŲ MOKEŠČIO SUMOS LIETUVOS VIENETAMS, PAGAL LIETUVOS RESPUBLIKOS LABDAROS IR PARAMOS ĮSTATYMĄ TURINTIEMS TEISĘ GAUTI PARAMĄ	
1. Adresatų lokacija	FR 0512
2. Neobrasio Lietuvių	071
3. Neobrasio	071
4. Telefonas	071
5. Elektrostatio	071
6. Mokestis	20000
7. Pridėto data:	2010 -
8. Elektrostatio	071
9. Mokestis	20000
10. Elektrostatio	071
11. Mokestis	20000
12. Elektrostatio	071
13. Elektrostatio	071
14. Elektrostatio	071
15. Elektrostatio	071
16. Elektrostatio	071
17. Elektrostatio	071
18. Elektrostatio	071
19. Elektrostatio	071
20. Elektrostatio	071
21. Elektrostatio	071
22. Elektrostatio	071
23. Elektrostatio	071
24. Elektrostatio	071
25. Elektrostatio	071
26. Elektrostatio	071
27. Elektrostatio	071
28. Elektrostatio	071
29. Elektrostatio	071
30. Elektrostatio	071
31. Elektrostatio	071
32. Elektrostatio	071
33. Elektrostatio	071
34. Elektrostatio	071
35. Elektrostatio	071
36. Elektrostatio	071
37. Elektrostatio	071
38. Elektrostatio	071
39. Elektrostatio	071
40. Elektrostatio	071
41. Elektrostatio	071
42. Elektrostatio	071
43. Elektrostatio	071
44. Elektrostatio	071
45. Elektrostatio	071
46. Elektrostatio	071
47. Elektrostatio	071
48. Elektrostatio	071
49. Elektrostatio	071
50. Elektrostatio	071
51. Elektrostatio	071
52. Elektrostatio	071
53. Elektrostatio	071
54. Elektrostatio	071
55. Elektrostatio	071
56. Elektrostatio	071
57. Elektrostatio	071
58. Elektrostatio	071
59. Elektrostatio	071
60. Elektrostatio	071
61. Elektrostatio	071
62. Elektrostatio	071
63. Elektrostatio	071
64. Elektrostatio	071
65. Elektrostatio	071
66. Elektrostatio	071
67. Elektrostatio	071
68. Elektrostatio	071
69. Elektrostatio	071
70. Elektrostatio	071
71. Elektrostatio	071
72. Elektrostatio	071
73. Elektrostatio	071
74. Elektrostatio	071
75. Elektrostatio	071
76. Elektrostatio	071
77. Elektrostatio	071
78. Elektrostatio	071
79. Elektrostatio	071
80. Elektrostatio	071
81. Elektrostatio	071
82. Elektrostatio	071
83. Elektrostatio	071
84. Elektrostatio	071
85. Elektrostatio	071
86. Elektrostatio	071
87. Elektrostatio	071
88. Elektrostatio	071
89. Elektrostatio	071
90. Elektrostatio	071
91. Elektrostatio	071
92. Elektrostatio	071
93. Elektrostatio	071
94. Elektrostatio	071
95. Elektrostatio	071
96. Elektrostatio	071
97. Elektrostatio	071
98. Elektrostatio	071
99. Elektrostatio	071
100. Elektrostatio	071
101. Elektrostatio	071
102. Elektrostatio	071
103. Elektrostatio	071
104. Elektrostatio	071
105. Elektrostatio	071
106. Elektrostatio	071
107. Elektrostatio	071
108. Elektrostatio	071
109. Elektrostatio	071
110. Elektrostatio	071
111. Elektrostatio	071
112. Elektrostatio	071
113. Elektrostatio	071
114. Elektrostatio	071
115. Elektrostatio	071
116. Elektrostatio	071
117. Elektrostatio	071
118. Elektrostatio	071
119. Elektrostatio	071
120. Elektrostatio	071
121. Elektrostatio	071
122. Elektrostatio	071
123. Elektrostatio	071
124. Elektrostatio	071
125. Elektrostatio	071
126. Elektrostatio	071
127. Elektrostatio	071
128. Elektrostatio	071
129. Elektrostatio	071
130. Elektrostatio	071
131. Elektrostatio	071
132. Elektrostatio	071
133. Elektrostatio	071
134. Elektrostatio	071
135. Elektrostatio	071
136. Elektrostatio	071
137. Elektrostatio	071
138. Elektrostatio	071
139. Elektrostatio	071
140. Elektrostatio	071
141. Elektrostatio	071
142. Elektrostatio	071
143. Elektrostatio	071
144. Elektrostatio	071
145. Elektrostatio	071
146. Elektrostatio	071
147. Elektrostatio	071
148. Elektrostatio	071
149. Elektrostatio	071
150. Elektrostatio	071
151. Elektrostatio	071
152. Ele	

Šito pamiršti negalima

Kai 1962 metų rudenį su tévais grįžome iš Sibiro, man buvo kiek daugiau nei treji. Tévai džiaugėsi gavę darbo ir pastogę Žemaitijoje, gražiai me Kvédarnos miestelyje. Aš džiaugiausi dideliu kiemu ir šalia tekanciu upeliu. Pirmoji žiema pralékė betyrinéjant kiemą, jo užkaborius, pro tvarą stebint gatve į mokyklą einančius ir iš jos grįžtančius vaikus. Buvo keista, kad jie tarp savęs kalbėjos lietuviškai. Tolimajame Krasnojarske, dideliame V. Surikovo gatvés kieme, kur klegant ir krykštaujant pralékė pirmieji mano vaikystés metai, visi "normalūs" vaikai kalbėjo tik rusiškai. Žinoma, su tévais, suaugusiais dėdėmis ir tetomis bendarauv lietuviškai, tačiau su vaikais... Kiek pameniu, minétame kieme Krasnojarske pagrindinį mano draugų būrių sudarė mergaitės, tad ir čia, Kvédarnoje, pirmiausia jas pradėjau "merginti".

Tik per tvoros plyši užkalbintos iš mokyklos grįžtančios panelės manęs nesuprastavo. Kai prie pirmų sustojusių prisijungė ir vyresnės, šios pagaliau nustatė, kokia kalba „flirtuoju“. Tuo tarp vaikų pasklidio žinia, kad į jų miestelį atsikraustė "ruskiukas", tad visiems buvo jdomu į mane pasižūrėti bei pabendrauti. Neilgai trukus, po kažkieno replikos, kad čia Lietuva ir reikia kalbėti lietuviškai, ta kalba ir prašnekau. Mano "patriotinis jausmas", matyt, buvo toks stiprus, kad vėliau ir tévams kalbinant rusiškai, visada argumentuodavau, kad čia Lietuva ir kalbėti galima tik lietuviškai.

Pirmai žiema Lietuvoje neužtruko. Tirstant gausiam sniegui šniokšdamas nuvilio pavasario polaidis. Sudomėjės stebėjau, kaip suaugė vyrai ilgaauliais batais ir stileiviškai sukištomi "gali" kelnémis, nieko nebodami brisdavo per balas ir upeiliais keliu tekantį tirpstančio sniego vandenį. Be galio norėjau braidyti kaip jie... Praėjus pavasario polaidžiui, šalia mūsų sodybos tekantis Kvédainalės upelis nuseko ir man teikė didelių galimybų. Tad vieną dieną apsiavau savo krasnojarkietiškus veltinius ir perbridau minétą upelį. Vanduo lengvai į veltinius susisunkė, paskui lengvai iš jų išbėgo, net nenusiavus. Tik veltiniai pasidarė gerokai sunkesni, bet juk vyras nešioja... Pa-spertindamas žingsnį, kad būtų šilčiau, išėjau ant dar nezinomo, iš miestelio į kaimą vedančio kelio. Sutikau triktukais važinėjančius vaikus. Su vienu iš jų – Petru bemat susidraugavome. Kiek vėliau

pradėjau lankytis jo namuose, iš Petro mamos rankų dažnai gaudavau stiklinę šiltą, ką tik pamelžto pieno, balto sūrio rieku, gausiai užteptą medumi. Taip prasidėjo mano pažintis su šia nuoširdžia šeima. Tada dar nežinojau, kad geros sielos, jautri moteris Petro mama Aldona taip pat patyrusi sunkią ir skausmingą tremtinės dalią.

Metai, deja, lekia nenu-maldomai. Su Petru išlakstytos vaikystés pievos, išbraidyti upeliai, kiek vėliau atšoktos gegužinės ir pasitiktos aušros lydint merginas namo, jau negrįztamai nuskriejo į praeitį. Negana to, visai neseniai, iš Petro mamos lūpų nuskambėjo žodžiai: "Negaliu patikėti, kad mano Petriukui jau penkiasdešimt metų..."

Mano rankose – Petro mamos Aldonas Katutytės-Batakiens parašyta prisiminimų apie tremtį knygelė "Šito pamiršti negalima". Daug ta tema perskaityta knygų ir prisiminimų. Kiekviena jų žeidžia sielą, tačiau visada dar skaudžiau žinoti apie pažistamų, artimų ir mielų žmonių patirtas kančias, ypač jei jas patyrė vaikai.

"Ką rasite čia, užrašyta tik menka dalelė to, ką teko iškentėti. Aš buvau 11 metų vaikas. Visko neprisimenu. Skausmo ir kančių, kurios teko tévų daliai, suprasti dar negalėjau..."

Buvome darni gražiai iš-auklėta šeima. Mums netrukė tévų meilės. Jie labai munis rūpinosi, gražiai auklėjo, stengėsi, kad būtume sotūs. Mokė mylėti Dievą, Tévynę, žmones ir darbą..."

Deja, raudonasis tvanas negailestingai ritosi per Lietuvą, kai ką čia pat nuskandindamas kraujyje, kai ką su šaknimis išroves, išplėšes neše toli nuo Tévynės. "Pajautau, kaip mama purto už pęčių: "Aldonė, kelkis, reikia rengtis. Nubudau staigiai. Širdis jautė kažką labai negero... Už langų bėgiojo prožektorių šviesos. Visas namelis buvo apsuptas stribų..." Išaušus tremiamieji buvo sodinami į sunkvežimius. "Kiekvienoje mašinoje atstatė automatus sėdėjo du stribai. Jie visaip stengėsi neprileisti žmonių: gąsdino pradėsią šaudyti. Bet atėjo vienas inteligentiškas žmogus ir be jokios baimės išrézė: "Ne visą gyvenimą džiaugsites kitų skausmu ir svetimu turtu. Sitie vaikai išgyvens – juos saugos Dievas, o jūs, tautos išgamos, ateitis neaiški..."

Besimokant vidurinėje mokykloje, dažnai tek davavo matyt, ko gero, tuos pačius, tada, pokaryje, savo kaimynus trémusius, mušusius ir

apvaginėjusius stribus. Nelaibai tesuvokiai to žodžio prasmės, tačiau ano, knygelės autorės paminėto, žmogaus prakeiksmas, matyt, juos lydėjo iki mirties. Dažnas iš jų beveik niekada neišsiblaivavo, rankoje nusitvérę pi-gaus vyno butelių svirduliuodavo apie Kvédarnos užkan-dinę, vienas kitam aiškindami "gyvenimo prasmę". Niekas jų nemėgo, padoresni žmonės niekino ir su jais nebendravo. Pamenu, kaip vieno iš jų, nepataisomo miestelio alkoholiško Šiaudvyčio žmona, dau-giavaikės šeimos motina, verkdama atbėgdavo pas manu Mamą ir prašydavo pa-skolinti pinigų, kad galėtų pa-valgydinti alkstančią šeimą. Mama, buvusi Kęstučio apygardos partizanu ryšininkė ir už tai lageriuose bei tremtyje praleidusi dyvilią metų, dažnai duodavo nereikalaudama grąžinti. Prasidėjus Atgimimui žmonės pasakojo, kaip šis išgama rezistencijos metais ant atvilkto prie stribų būstines sužeisto partizano Paulavicius-Rambyno krūtinės šokinėjo, kol pastarasis sulaužytas šonkaulais užduso. Kokio proto ir intelekto buvo ši visuomenės kasta, galima spręsti iš Aldonos aprašyto pavyzdžio: "Broliukas ver-kė iki nusilpimo. Kad nors kiek jį nuraminciau, pradėjau užsukinėti žadintuvą. Nežinau, kiek laiko jį čiškinau. Staiga atsidarė vagono durys, ir kad pradės šaukti: „Nusto-kite skambinti banditam“, ir puolė tévelį. Aš iškéliau laikrodį ir parodžiau. Budeliai nusiramino. Iš kur pas mus galėjo būti telefonas. Matyt, stribų baimė buvo didesnė už protą."

Staugdami traukiniai su kiekvienu ratu bildesių kas-kart vis toliau į nežinią, var-gą, nevilti bei mirti vežė darbščiausias ir doriausias Lietuvos šeimas. Jas ištrėmė maitvanagiai dalijosi turtą, lė-bavo, o išsiblaivę vėl trémē ir žudė. Niekas nelaukė, neuž-jautė ištremtyjų ir tolimate Si-bire. "Sušalau, pradėjosi skaudėti ausis. Sujetichos gydytojai nieko negalėjo padėti. Kuo toliau, tuo darësi blogiau. Aplink ausis ištino, nebeprasižiojau ir negalėjau valgyti. Iš skausmo nebegalėjau padėti galvos ant pagalvės – teko sédėti. Mane siuntė į Taišetą – ten buvo LOR gydytoja, bet komen-dantas neišleido. Darësi vis blogiau, bet kaip tyčia žmonių grupė nesusidarė. Nuėjau pas komendantą, rodžiau ištinu-si veidą, prašiau, kad išleistų vieną: "Aš juk vaikas, nebég-siu nuo savo tévų, o dar esant tokiam skausmui". Komendanto širdis nesuminkštėjo.

(keliamo į 6 psl.)

Sveikiname

Garbingo 90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname pedagogą, karj savanori, LLKS Kęstučio apygardos partizaną, pogrindžio periodinės spaudos darbuotoją, buvusį Kazachstano Kengyro Rudnykų lagerio poli-tinį kalini, nuoširdų draugą, bi-čiuli Antaną JANKAUSKĄ, gy-venantį Jonavoje. Linkime Aukščiausiojo palaimos, stiprios sveikatos, geros nuotaikos, ramių, šviesių minčių ir ištver-mės nelengvoje kasdienybėje.

Kengyriečiai

Pastatykime paminklą Motinai

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajunga rengiasi pas-tatyti Kovotojų, žuvusių už Lietuvos Laisvę, Motinos pamink-lą Kauno buvusiose senosiose kapinėse.

Prie šio paminklo pastatymo galite prisiesti ir Jūs, Jūsų šeimų nariai, giminės, kaimynai, norimi paaukoti sumą per-vedsdami į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos DNB NORD banko sąskaitą Nr. LT864010042501566754. AB Dnb NORD bankas, Kauno skyrius, banko kodas AGBLLT2XXXX, SWIFT kodas, adresas: Laisvės al. 86, LT-44250 Kaunas.

Dékojame paaukojusiems:

Romualdui Vabuolui – 100 litų,

Jonui Sirvydžiui – 200 litų,

LPKTS Radviliškio filialui – 1180 litų,

Elenai Masiliūnienei – 150 litų,

Ildefonsui Bičkui – 100 litų,

Antanui Ališauskui – 150 litų,

Felicijai ir Kazimierui Snapščiams – 100 litų.

LPKTS pirmininkas Antanas Lukša

Trečioji Šiaurės Lietuvos laisvės armijos apygarda

(atkelta iš 4 psl.)

Ji buvo dalyvavusi garsia-me Rozalimo miestelio už-puolime 1945 m. liepos 8 d. šio užpuolimo metu partizanai nukovė keturis stribus.

Kai 1945 m. rugsėjo 6 d. žuvo 3 Šiaurės LLA apygardos vadas Girdžiūnas-Gegužis, apygardai émė vadovauti Vladas Juozokas-Petraitis. Jo nuopelnai buvo dideli: po 1945 m. kovo 27 d. kautynių jis atkūrė partizanų būrius, organizavomedicinos pagalbąsu-žieistiesiems, daug prasidėjo ap-rūpinant ginklais, nes žinojo vokiečių paslėptus ginklų sandėlius. V. Juozokas tarnavo generolo P. Plechavičiaus orga-nizuotoje Vietinėje rinktinėje, persusiūdymu su lenkais buvo sužeistas. 1944 m. baigė di-versinę mokyklą, gruodžio mėnesį kartu su kita desantininkais buvo nuleistas į Pan-evėžio apylinkes. Reikia pa-zymeti, kad Vlado Juozoko tévai 1941 m. gelbėjo žydus.

1945 m. spalio 15 d. buvo suimti du apygardos štabo na-riai: Stasys Dirsė-Prabaščius ir Juozas Vasiliūnas (Vasi-liauskas). Prieš tai spalio 5 dieną enkavedistai suėmė Adolfą Bagdoną-Beržą, vie-

ną garsiausių partizanų vadų šioje apygardoje.

1946 metai šiai apygardai buvo lemtinė – pries ją sovie-tų valdžia metė dideles pajėgas. 1946 metų vasario 13 d. netoli Ažagų miško partiza-nai susidūrė su gerai ginkluo-tu NKVD daliniu. Mūšio metu žuvo 3 Šiaurės LLA apygardos vadas Vladas Juozokas-Petraitis. Kartu žuvo Jonas ir Motiejus Žiburai ir dar trys partizanai. Naujas apygardos vadas nebuvo paskirtas. 1946 m. vasarą 3 Šiaurės LLA apygarda nustojo egzistuoti.

Si neilgai veikusi apygarda paliko ryškų pėdsaką partiza-ninio karo istorijoje. Buvo leidžiamas laikraštis "Žodis iš miško", kurio redaktoriais buvo Vladas Juozokas-Petraitis ir Rafaelis Surgautis-Pakaruoklis. Kai kuriuose leidiniuose redaktoriūmi nuro-domas V. Višniūnas. Laikraštis, nenurodant tiražo, buvo spausdinamas rašomaja mašinėle ir platinamas Biržų ir Panevėžio apskrityse. Nū-stojus egzistuoti 3 Šiaurės LLA apygardai, nutrūko ir laikraščio leidyba.

Elena MARKUCKYTÉ,
Donatas PILKAUSKAS

Šito pamiršti negalima

(atkelta iš 5 psl.)

Pro dantis iškošė: "Poterpiš (pa-kentėsi)". Pradėjo mėlynuoti rankų ir kojų nagai. Gydytoja ryžosi: "Guldau į ligoninę. Rytoj iš ryto atvažiuos greitoji – su ja ir nuvešime į Taišetą. Mums komendantas nieko nepadarys", – pasakė Mamai.

Iš tévo, 1948 m. su šeima ištremto iš Lietuvos, vėliau dar įkalinto Sibiro lageriuose, esu girdėjės pasakojimų apie vieną lagerio gydytoją, visada pabrėždavusį, kad pirmiausia esas čekistas, o tik paskui gydytojas. Skirtingai nuo jo, Aldonėlę gydžiusi gydytoja turėjo kilnių širdį ir liko ištikima Hipokrato priesaikai. Sadizmas ir niekišumas tautybės neturi, kaip jos neturi gėris ir žmogišumas.

Per skausmą, kančias, ašaras ir netektis atėjo 1956 metai. Viena pirmųjų saltoje Sibiro žemėje palikusi palaidotą mažametį sūnų, į Lietuvą sugrižo Aldonos šeima. Apriauti téviškės pastatai, išdraskytais ir išvogtas šeimos turtas, susmegusi, prakiurusiu stogu troba nesvetingai pasitikėti parvykusius. "Tėvai tremtyje praradę sveikatą negavo né kapeikos, jiems nebuvuo skirtos ir pensijos. Isidarbinti nebuvuo kur, nebebt veltui dirbtui kolukyje."

Nors Aldona buvo išskirtinių gamumų, tačiau dar Sibire įspilėsksusiai jaunystės svajonei tapti gydytoja nebuvu lemta išspildyti. Grįžusi į Lietuvą, dieną sunkiai dirbdama plento tiesimo darbus gerai baigė vakarinę vidurinę mokyklą. Matydama puikius baigiamujų egzaminų rezultatus, tuo metinė Kvėdarnos vidurinės mokyklos direktorių jai pasiūlė pasilitkti dėstyti rusų kalbą. Pradėjusi mokytojauti Aldona išstojo į Vilniaus pedagoginių universiteto neakivaizdinį skyrių, gerais pažymiai įveikė kelias sesijas, tačiau užsiėtusius sunki artimo žmogaus liga ir miritis privertė nutrauktį sekmingai pradėtas studijas. Buvojos auklėtiniai bei bendradarbiai ir šiandieną su pagarba prisimena mokytoją ir kolegę.

"Rašau šiuos prisiminimus norėdama, kad mano išgyventi baimai padėtų jums labiau suprasti, jog Laisvė, nepriklausoma Lietuva – ne šiaip paprasti žodžiai. Dirbkite, mylékite Dievą ir Tėvynę, saugokite ją nuo okupantų." Taip kreipdamasi į savo vakis, vaikaičius ir buvusius mokinius prisiminimų knygelę baigia autore.

Perskaitės nejučia susimąstai – kokia stipri, turtinga ir klestinti šiandien būtų Lietuva, jeigu jos nebūt palietės raudonojo okupanto ir kolaboravusių tautiečių vykdomas genocidas. Kiek puikių talentingu gydytojų, mokytojų, mokslyinkų, dailininkų, kažkada pripažintų, plačiai žinomų ir būsimų, dar tik pradedančių žengti pirmuosius gyvenimo žingsnius ant tolimes ir tokios nesvetingos žemės liko gulėti neaprépamose Sibiro platybėse. Kiek daug sušaudytų svajonių ir sulaužytų likimų pasiliuko čia, Lietuvuje. Iš tikro – šito pamiršti negalima...

Gerbiamą Aldoną, visų Jūsų mokinį ir Jus pažinojusių žmonių vardu dėkoju už šį kulką, tačiau taip mūsų tautos istorijai reikalingą leidinių. Geros Jums sveikatos ir sekmingos tolimesnės kūrybos.

Kęstutis BALČIŪNAS

Žmonės Anelauskas pavarde anksčiau gyveno Kalvarijos apylinkėse. 1937 metais sutuoktiniai Anelauskai, kilę iš Kvietkinės kaimo, giminaicių padedami sutelkė 32 tūkstančius litų ir nusipirkė 33 hektarų ūki Lūginės kaime, netoli Marijampolės, greta arkivyskupo J. Matulaičio téviškės. Žemė derlinga, vieta puiki – teka Šešupė, kitoje pusėje didokas Šunskų miškas. Bet Anelauskai tik septynerius metus džiaugėsi naujuoju ūkiu, po to prasidėjo negandų metai. Šeimos galva Antanas Anelauskas buvo Šaulių sąjungos narys. 1944 metais su šeima ketino trauktis į Vakarus, bet pasiliuko ir tučtuojau sovietų buvo suimtas, nuteistas 10 metų atsidūrė Vorkutos lageriuose.

1949 metų kovo 25 dieną ištremė ir jo žmoną su trimis vaikais, kurių vyriausiam tebuvo septyneri. Išvakarėse ruošesi išsikepti duonos (visą laukę trémimo), bet nespėjo. Stotyje apie tai sužinoję marijampoliečiai prinešė jiems duonos kelis maišus. Į stotį juos išgabeno vežimais. Savo šeimos gyvenimus man pasakodamas Antanas Anelauskas, gimęs 1942 m., sakė, kad atmintyje išmigo vaizdas: stribas per laukus veda, tempia pasiavintą ištremiamojo karvę...

Albiną Anelauskienę su vaikais atvežė į gyvenvietę netoli Baikalo ežero. Iš pradžių vietiniai gyventojai į tremtinius žiūrėjo nepasitikėdami, vadino „fašistais“, „Kolchozo“ pirmiškis pasiūlė Anelauskui atiduoti į vaikų namus – motinai išmaištinti juos bus labai sunku, bet Anelausienė nė už ką nesutiko skirtis su vaikais. Darbas nebuvu lengvas: reikėjo ganysti avis, kurios pasiklysdavo kalnuotoje vietovėje, jas užpuldayavo vilkai. Pirmają žiemą Sibire Antanukas į mokyklą nėjo – nebuvuo kuo apsirengti. Visi trys vaikai teturėjo tik vienerias klumpes.

Netrukus Anelauskienė su vaikais gavo leidimą persikelitti į Maklakovo gyvenvietę Krasnojarsko krašte – ten buvo gana didelė lietuvių tremtinų „kolonija“, tarp jų ir Anelauskų giminaicių. Cia irgi nebuvu lengva. Kiek suvalgyta visokių žolių, laukinių česnakų ginantis nuo bado!

Išmoko gaudyti žuvį Jenisejuje. Vietiniai gyventojai sentikiai augino bulves, tad leisdavo tremtiniams jų pasirinkti po bulviakasio. Bet pamatė, kad vargšai pernelyg daug bulvių suranda, „bulviauti“ nebeleisdavo. Tremtiniai ėmėsi auginti kiaules. Gyvulius iš tvartų pavogdavo vagišiai. Gyvenvietėje dažnai pasitaikydavo, kad apiplėšinėdavo ir nužudydavo. Vietiniai gyventojai girtavo, prisiurbė mušdavosi tarpusavyje, mušdavo ir žmonas. Tremtiniai savo menką turtelį saugodami ēmėsi saviveiklos: sugavę apkūlė kelis vagišius ir po to vagiliavimai liovėsi.

Reikėjo kaip nors užsidirbtį pragyvenimui. Motina eidavo plauti maišų. Nuo šalto vandens gavo reumatą ir grįžusi į Lietuvą jauna mirė. Antanas, būdamas vaikėzas, dirbdavo kaip suaugęs: kurį laiką eidavo į už 7 km esančią Novo Jenisejsko gyven-

Ilgi negandų metai

vietę. Ten dirbo plytinėje, vėliau medžio apdirbimo gamykloje, paskui tapo kino mechaniku – rodė kino filmus pionierių stovykloje, pagaliau išdarbino frezuotoju.

Tėvas Antanas Anelauskas baigė vargti lagerio kančias Vorkutoje, ketino atvažiuoti pas šeimą į Maklakovą. Staiga laiškai nutrūko, 1953 me-

voj!" Nusispjovė Algis Anelauskas ir išvyko atgal į Rusiją, į Smolenską, kur ir gyvena iki šių dienų.

Lūginėje téviškės nebeliko. Visi tropesiai buvo neseniai statyti, šviežių rastų. Išardė tuos tropesius sau namus Mokolų gyvenvietėje pasistatė vienas buvęs stribas ir dar du „piliečiai“...

Tremtiniai darbovietėje. Dešinėje – Antanas Anelauskas. Maklakovas

Tremtiniai prie savo busto. Dešinėje - Antanas Anelauskas. Maklakovas

tais atėjo pranešimas, kad A. Anelauskas mirės. Šeimos nariai visaip spėliojo: gal jis žuvo kalinių sukilime?

A. Anelauskas jaunesnysis į Lietuvą grįžo 1964 metais. Isitaisė Gargžduose, kur jau pavyko prisiregistravoti seserai. Tuoj buvo mobiliuotas į sovietinę armiją. Atitarnavęs néjo į Klaipėdos pasų skyrių gauti dokumentų. Tarnautoja riaumojo: „Bandito vaike, važiuok, iš kur atvykės!“ Bet skyriaus viršininkas rusas pasirodė maloninges demobilizacijas kareiviniui. A. Anelauskas gavo reikiamus dokumentus ir apsigyveno Marijampolėje.

Bilogiai sekėsi vyresniams broliui Algiui. Šis dėl apsigyvenimo kreipėsi į gretą Marijampolės buvusio kolūkio pirmininką, socialistinio darbo didvyrį V. Adomavičių. Iš pirmininko išgirdo žinomus žodžius: „Banditų vaikams néra vienos tarybų Lietu-

Tais negandų metais nukentėjo ir Anelauskų šeimos giminaiciai. Dédės Juozo Anelauskos šeima, gyvenusi Liudvinavo valsčiaus Pasudonės kaime, į Sibirą buvo ištremta 1950 ar 1951 metais.

Antano Anelauskos jaunesniojo žmona kilusi iš pasiturinčių ūkininkų Garkauskų šeimos, gyvenusios Gižų valsč. Lapankos kaime, netoli Marijampolės. Brolis Vincas Garkauskas Neprikalomybės metais dirbo pasienio policijoje. Po karo tuo enkavėdistų areštuotas atsidūrė lageryje Kalinino (Tverės) srityje. Ten sunkiai susirgo pleuritu. Lageryje buvo pripažintas mirtininku. Kadangi byla jam dar nebuvuo „sudaryta“, tad iš lagerio paleido namo. Parvažiavo traukiniu į Marijampolę, vargais negalais nuėjo kelis šimtus metrus iki brolio namų, bet nepajėgė užlipti prieangio laipteliais. Atsisėdo į laukę ligi jį kas nors į namus įves. Visgi artimų žmonių slaugomas, jis pasveiko ir išgyveno iki 1986 metų. Blogesnė dalia teko jo broliui Jonui Garkauskui. Nežinia už ką jis buvo areštuotas, nežinia į kokį lagerį išgabentas ir nežinia kuo met lageryje mirė. Enkavėdistų paliktose bylose apie jį nėra jokių duomenų. Galbūt jis buvo užmuštas tuojo po arešto...

Aleksandras JAKUBONIS

Politinių kalinių ir tremtinių chorų vadovų dėmesiui!

Pateikiame dainos „Odė Lietuvai“ (G. Saviniénės muzika, I. Raščiuvienės eilės) tekštą:

Odė Lietuvai

Tu man – lyg aukščiausiai dangūs,
Protėvių šalies laisva!
Pro sapnų, svajonių langus
Aš mačiau, jaučiau tave, –

Ir piešiau svajonių drobęj
Ilgesio akvareles,
Lyg paveiksluose man rodeis
Paukščiai, girių uogeles.

Priedainis:

Tu – mano altoriai šviesūs!
Atsklaupsiu prieš tave,
Pasimelsiu ir prisieksiu
„Mano meilė – Lietuva!“

Ir skaidriais lietaus lašeliais,
Grįžtančiais namo gandrais,
Pievomis, gelių darželiais,
Ažuolynais, ajerais.

Liepų žiedlapiais geltonais
Bunda širdyje daina,
Skamba vėl akordeonas –
Skausmo ir vilties gaida.

(Priedainis)

Žalios ežerų pakrantės,
Gailios rasos ant žolių,
Tu – tai kaimai, kalvos, lankos
Ir tankmė miškų žalių,

Tu – bažnyčių varpo gausmas,
Karūnuota praeitis...
Lyg išpažinties išklausius
Laimini, meldies, guodi...

(Priedainis)

Užsiprenume- ruokite

„Tremtinij“

Prenumeratos indeksas
– 0117.

Prenumerata kainuoja:
1 mėn. – 7 Lt,
3 mėn. – 21 Lt,
6 mėn. – 42 Lt.

Vienas savaitraščio nu-
meris kainuoja 1,75 Lt.

„Tremtinij“ išėina ke-
turis kartus per mėnesį.
Prenumerata priimama
„Lietuvos pašte“ iki
kiekvieno mėnesio 22
dienos.

Rezistencijos ir tremties
muziejas Kaune prašo padovanoti originalių eksponatų,
liudijančių Lietuvos gyventojų pasipriešinimą, kalnimą
lageriuose, tremtį. Muziejų domina dokumentai, origi-
nalių nuotraukos, apdova-
nojimai.

Kreiptis: Vytauto pr. 46,
Kaune. Tel. (8 37) 323 179.

Trumpas prisiminimas

Šiaulių miesto apylinkės teismo teisėjas, buvęs miesto policijos komisaras Alfredas Vilbikas išleido knygą „Šiaulių apygardos teismui 85-eri metai“. Knygoje be kitų paminklų visi buvę apygardos teismo pirmininkai.

Kadangi mano mama tarpukariu dirbo apygardos teismo raštinėje ir man teko dažnai lankytis jos darbe, pažinojau visus to meto knygoje minimus asmenis. Vienas iš jų, buvęs teismo pirmininkas Napoleonas Morkvėnas, viengungis, gyveno savo didele name, Palangos gatvėje Nr. 4. Būdamas pensininkas vertesi ūkiškai, laikė gyvulius, prižiūrimus samdinių – vyro ir moters. Kadangi gyvenome netoliene, pas N. Morkvėnają pirkdavome pieno. Jis, nie-

kuo nepasitikėdamas, ateidavo į virtuvę ir pilstyda pieňą pirkėjams.

1941 m. birželio 14 dieną, vykdant lietuvių vežimą į Sibirą, kas tik galėjome, bėgo į Šiaulių geležinkelio stoties rampą prie stovinčių vagonų. Diena buvo karšta, žmonės duso gyvulinuose vaguose be oro, be vandens. Atsidarius vieno vagono durims pamačiau prie pat durų sėdintį N. Morkvėnają, nuo savęs plėšiantį baltus marškinius ir sunkiai kvėpuojantį.

Iš Sibiro Napoleonas Morkvėnas nebesugrižo. Šiauliouose gyvenusi jo brolio duktė Morkvėnaitė-Zonienė Ginkūnų kapinėse savo dėdei simbolinį kapą su paminklu iruošė.

Aldona ČEPULIENĖ

Užjaučiamė

Skaudžią netekties ir liūdesio valandą, mirus buvusiam politiniam kaliniui

Stasiui GUDAIČIUI

nuoširdžiai užjaučiamė vaikus, artimuosius ir buvusius draugus.

Marytė Naujokienė, Algimantas Vengraitis

Skelbimai

Vasario 15 d., pirmadienį, Kruonio miške įvyks Vasario 16-osios – Valstybės atkūrimo dienos minėjimas.

17 val. šv. Mišias Kruonio bažnyčioje aukos Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis. 18 val. iš Kruonio miestelio aikštės į mišką, kuriame užkasti 1946 m. vasario 15-osios naktį žuvę trys Lietuvos partizanai, pajudės iškilminga eisenai su vėliavomis, deglais, žvakėmis ir gėlėmis.

Programoje: degantys laužai, vėliavos pakėlimas, saliutas ir tautinė giesmė, Kaišiadorių rajono savivaldybės, Vyriausybės ir Seimo atstovų kalbos. Bus skaitoma poezija, giedama ir dainuojama, partizanų mūšio su NKVD inscenizacija, kareiviška košė ir arbata.

Dalyvaus: Kaišiadorių rajono moksleiviai ir Kauno aps. kūdikaičiai, Jūrų skautai, visuomeninės organizacijos: „Vaganai“, „Jaunieji Lietuvos patriotai“, VŠĮ Karo istorijos teatralizuotų renginių klubas „Grenadierius“, choras „Margaris“, Kaišiadorių kultūros ir meno centro folkloro ansamblis „Verpeta“, Rumšiškių kultūros centro folkloro ansamblis „Praviena“, Kruonio kultūros centro vokalinis ansamblis „Svaja“.

Prašome šiltai apsirengti, tinkamai apsiauti, pasiimti žvakę, deglų, vėliavą ir vėliavėlių. Linkime geros nuotaikos.

Teirautis tel. (8 346) 47 373, 8 682 65 678.

Vasario 16 d. (antradienė) 13 val. Klaipėdos Žvejų rūmuose įvyks iškilmingas Lietuvos valstybės atkūrimo dienos minėjimas ir koncertas. Dalyvaus Klaipėdos buvusių politinių kalinių ir tremtinių mišrus choras „Atminties gaida“, Klaipėdos choras „Aukuras“, Karinių jūrų pajėgų pučiamųjų orkestras, Klaipėdos universiteto Menų fakulteto atlikėjai: V. Vadokliene, V. Tetenskas ir I. Pečiūrienė, Vytauto Didžiojo gimnazijos tautinės muzikos ir šokio ansamblis „Žemaitukas“, jaunimo šiuolaikiško šokio studija „EOS“ ir Klaipėdos Eduardo Balsio menų gimnazijos jaunieji atlikėjai. Organizatorius – LPKTS Klaipėdos filialas.

Malonai kviečiamė dalyvauti.

ILSEKITES RAMYBĖJE

Olga Elgytė Riautaitė-Vizbarienė

1931–2010

Gimė mokytojo Stasio Riauto ir Albinos Vilkaitės šeimoje. 1941 m. šeima buvo ištremta į Sibirą. Tėvas išvežtas į lagervį, 1942 m. sušaudytas. Motina su trimis mažamečiais vaikais: Birute, Olga Elgytė ir Adomu, apgyvendinti Altajaus kr. Kosichino r. Iš čia šeima 1947 m. slapta pasitraukė į Lietuvą. Nuo patirtų kančių pavargusi sustojo Motinos širdis. Seserį Birutę sugavo, nuteisė, vėliau sugrąžino į tremtį. Olgai Elgytėi pavyko išsislapstytis. Remiama giminių išvažiavo į Leningradą, istojo į Gerceno institutą ir baigė Defektologijos pedagogikos fakultetą. Grįžusi apsigyveno Telšiuose, dirbo kurčiųjų mokyklos direktore. Ištėkėjo už buvusio politinio kalinio, geležinkeliečio Antano Vizbaro, persikėlė gyventi į Klaipėdą. O. E. Vizbarienė dirbo logopede Klaipėdos 9-oje vidurinėje mokykloje. Užaugino du sūnus. Nuo 1989 m. buvo LPKTS Klaipėdos filialo narė.

Palaidota Lébartų kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė sūnus ir vaikaičius, artimuosius, draugus ir bendražygius.

LPKTS Klaipėdos filialas

Zigmas Urbonas

1928–2010

Gimė Mažeikių aps. Auksudžio k. 1948 metais nuteistas 10 metų, kalejo Magadanu lageriuose. 1965 metais grįžo į Lietuvą, gyveno Garliavoje. Buvo LPKTS narys.

Palaidotas Kulautuvos kapinėse.

Užjaučiamė žmoną, sūnų, dukterį ir artimuosius.

Likimo draugai magadaniečiai

Stasys Gentvila

1918–2009

Suimtas 1945 m., kalejo Karelijos lageriuose. Iš Lietuvą grįžo 1946 m., apsigyveno Telšiuose, vėliau persikėlė į Baisogalą, dirbo zootechniku. Užaugino tris vaikus. Vienuolikos knygų autorius.

Palaidotas Baisogalos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė vaikus, gimines.

LPKTS Radviliškio filialas

Kazė Baltrušaitienė

1923–2010

Gimė Jurbarkor. Montvilų k. gausioje ūkininkų Žičkų šeimoje. 1949 m. ištremta į Irkutsko sr. Nižne Udinsko r. Vorošilovo ūkį. 1956 m. grįžo į Lietuvą. Gyveno Jurbarko r., Smalininkuose. Užaugino dvi dukteris.

Palaidota Jurbarko kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiamė gimines ir artimuosius.

LPKTS Jurbarko filialas

Alfonsas Čilinskis

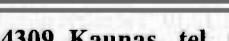
1934–2010

Gimė Kelmės r. Langiriškių k. ūkininkų šeimoje, kurioje augo trys broliai ir trys seserys. 1948 m. vyriausias brolis Stasys buvo įkalintas Kolymos lageriuose. 1949 m. likę šeimos nariai ištremti į Irkutsko sr. Nižne Udinsko rajono Uvat gyvenvietę, „Trud“ kolūkį. Alfonsas, pramokęs rusų kalbos, baigė mechanizacijos mokyklą ir įgijo traktorininko specialybę. Dirbo traktorininku. 1959 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyveno Šilutės r. Rusnės žuvininkystės ūkyje, dirbo traktorininku. Šeimos nesukūrė. Tėvams mirus, globojo seserį Agotą. Buvo aktyvus LPKTS Šilutės filialo narys. Dainavo buvusių tremtinių ansamblje „Rusnietis“.

Palaidotas Rusnės kapinėse.

Užjaučiamė broli, seserį ir artimuosius.

LPKTS Šilutės filialas

SL289

Leidėjas LPKTS

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214

Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internte: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr. LT18 70440600 0425 8365.

Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai

Offsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3360. Užs. Nr.

Kaina 1,75 Lt

Tremtinys